

Sygn. akt I UK 171/17

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania F. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 lutego 2018 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...], na skutek apelacji ubezpieczonego F. K. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 lutego 2016 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. o prawo do emerytury, zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał F. K. prawo do emerytury od dnia 16 października 2014 r.

W sprawie oczywistym pozostawało, że ubezpieczony w okresie od dnia 1 czerwca 1972 r. do dnia 30 września 1994 r. wykonywał pracę traktorzysty w Spółdzielni Kółek Rolniczych w P.. Pracodawca ubezpieczonego świadczył usługi transportowe, dodatkowo wykonywał także usługi związane z pracami polowymi. Wnioskodawca wykonywał czynności związane z transportem jaki i pracami polowymi.

Sąd Apelacyjny uznał stanowisko Sądu pierwszej instancji za nieuzasadnione. Podniósł, że decydujące znaczenie należy przypisać warunkom pracy kierowców ciągników, którzy wykonując pracę poza drogami publicznymi, są narażeni na zmienne warunki atmosferyczne, wstrząsy i wibracje. Sąd drugiej instancji podkreślił, że w obowiązującym od dnia 8 września 1956 r. do 31 grudnia 1979 r. rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz.U. z 1956 r. Nr 39, poz. 176), wymieniono wprost prace traktorzystów (dział XVII – rolnictwo i leśnictwo, poz. 1). Dodatkowo, w § 19 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykaz A dział VIII poz. 3 (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43, dalej rozporządzenia z 1983 r.) przewidziano, że przy ustalaniu pracy w szczególnych warunkach uwzględnia się również okresy takiej pracy, wykonywanej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, zaś prace dotychczas zaliczone do 1. kategorii zatrudnienia w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz.U. z 1979 r. Nr 12, poz. 86) uważa się za prace wykonywane w szczególnych warunkach.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny uznał, że skarżący legitymuje się wymaganym 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, gdyż wszystkie obowiązki kierowcy ciągnika realizują dyspozycję opisaną w wykazie A, działu VIII, poz. 3 rozporządzenia z 1983 r.

Skargę kasacyjną złożył pozwany, opierając ją na naruszeniu prawa materialnego: art. 184 w związku z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748, dalej ustawa emerytalna) oraz § 2 i § 4 rozporządzenia z 1983 r., przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a tym samym przyjęcie, iż wnioskodawca w okresie od 1 czerwca 1972 r. do dnia 30 września 1994 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach, będąc zatrudnionym na stanowisku kierowcy ciągnika przy pracach polowych.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na istotne zagadnienie prawne, które wyraża się pytaniem czy na gruncie

rozporządzenia z 1983 r. można kwalifikować konkretne rodzaje prac traktorzysty jako prace wykonywane w szczególnych warunkach w oderwaniu od rodzaju wykonywanej pracy; nadto w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujące rozbieżności w orzecznictwie sądów z uwagi na skrajnie odmienne rozstrzygnięcia w analogicznych sprawach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia wymogów uzasadniających jej przyjęcie do rozpoznania merytorycznego, gdyż żadna z podstaw przedsądu nie realizuje swej materialnej funkcji.

Pierwsza podstawa, zdaniem skarżącego, nawiązuje do istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732).

Skarżący nie wykazał występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż sposób sformułowania zagadnienia nie odpowiada powyższym standardom. Przede wszystkim etap postępowania przed Sądem Najwyższym nie stanowi kontynuacji postępowania przed sądami powszechnymi. Z tego względu odmienna ocena dowodów, dokonana przez Sąd Apelacyjny w [...], nie pozostaje w opozycji do zasad postępowania odwoławczego, bowiem system apelacji pełnej obliuguje do merytorycznego zakończenia procesu. Przedstawiony rys uwidacznia, że odwołujący postrzega skargę kasacyjną jako kolejny zwykły środek odwoławczy. Dlatego chce, aby Sąd Najwyższy ponownie dokonał oceny materiału dowodowego, a następnie uznał, że ustalenia faktyczne, stanowiące podstawę subsumpcji prawa materialnego, zostały zrekonstruowane przez Sądy *meriti* wadliwie. Perspektywa ta nie uwzględnia, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wnoszonym w konkretnej, indywidualnej sprawie zakończonej wydaniem prawomocnego wyroku, wobec czego argumenty za potrzebą rozpoznania tak rozumianego środka zaskarżenia przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie mogą być oderwane od podstawy faktycznej i prawnej orzeczenia objętego skargą.

W końcu, co najważniejsze, zagadnienie prawne skarżący buduje w oparciu o przepisy rozporządzenia z 1983 r., a więc *en block*. Nie jest to mechanizm trafny, gdyż istotne zagadnienie prawne wiąże się z określoną normą prawną. Nie wyodrębniono jej także w uzasadnieniu wniosku. Warto zatem dodać, że sprawy o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach to domena okoliczności faktycznych. W przedmiotowej sprawie rozumowanie końcowe Sądu Apelacyjnego zostało oparte na odwołaniu się do poprzednio obowiązujących przepisów prawa (rozporządzenia z 1956 r. i z 1979 r.) z wykorzystaniem przepisów przejściowych, co z kolei znalazło już swoje odniesienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 2017 r., III UK 185/16, niepubl.; z dnia 18 stycznia 2018 r., I UK 522/16, niepubl.).

W odniesieniu do drugiej podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), to ma ona zastosowanie, gdy potrzeba wykładni przepisu wynika z rozbieżności w

orzecznictwie albo poważnych wątpliwości interpretacyjnych. W takim przypadku Sąd Najwyższy, działając w interesie publicznym, realizując funkcję z art. 1 pkt 1 lit. a ustawy o Sądzie Najwyższym, podejmuje działania zmierzające do wypracowania jednolitego stanowiska. Nie wystarczy zatem stwierdzić, że sądy powszechne różnie kwalifikują okres pracy w charakterze kierowcy ciągnika, trzeba jeszcze wskazać motywy tej rozbieżności. Elementu tego zabrakło w skardze kasacyjnej organu rentowego.

Pozostając w tym samym nurcie rozważań, niezbędne jest podkreślenie, że powołanie się na art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma sens wówczas, gdy sporna tematyka jest nowa albo w orzecznictwie Sądu Najwyższego doszło do rozbieżności. Strzeżenie interesu publicznego przy rozpoznawaniu skarg kasacyjnych nie polega bowiem na korygowaniu przez Sąd Najwyższy każdego wadliwego orzeczenia (tę funkcję spełniają zwyczajne środki zaskarżenia i skarga o wznowienie postępowania), lecz na stworzeniu takich warunków jurysdykcyjnych, aby wszystkie inne sprawy wnoszone do sądów powszechnych były przez te sądy trafnie rozstrzygane, to jest aby orzecznictwo było jednolite i oparte na prawidłowej wykładni prawa (T. Ereciński, *Środki zaskarżenia*, w: *System Prawa Procesowego Cywilnego*, Tom III, cz. 2, red. T. Erecińskiego, Warszawa 2013 r., s. 979). Spojrzenie z tego punktu widzenia, przy uwzględnieniu dotychczasowego bogatego orzecznictwa, uświadamia, że wątpliwości interpretacyjne, na które powołuje się organ rentowy, zostały już dostatecznie, a przede wszystkim jednolicie, wyjaśnione. Aby upewnić się w tym przekonaniu wystarczy zapoznać się z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15, LEX nr 2108499, w którym zebrano i omówiono dotychczasowy dorobek orzeczniczy, przyjmując jednocześnie, że praca traktorzysty w spółdzielni kółek rolniczych (w rolnictwie) może być uznana za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu Wykazu A działu III poz. 3 (załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze) tylko wówczas, gdy ubezpieczony ubiegający się o emeryturę w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach wykaże (udowodni), że obciążenie psychofizyczne związane z tą pracą było takie samo jak obciążenie kierowcy ciągnika w transporcie.

Oznacza to, że nie zachodzą przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2017 r., I UK 474/16, niepubl.).

Z przywołanych względów Sąd Najwyższy zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.